

www.turkishstudies.net/language

Turkish Studies - Language and Literature

eISSN: 2667-5641

Research Article / Araştırma Makalesi

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY
Sponsored by IBU

Bulgaristan Silistre İli Dulovo İlçesi Türk Ağzlarında Kadın Dilinin Kullanımı Üzerine Bir Örneklem

A Sample on the Use of Women's Language in Turkish Dialects in Dulovo District of Silistra Province, Bulgaria

Özlem Demirel Dönmez* - Gözde Demirel Fakiroğlu**

Abstract: It is seen that there are not many studies on women's language in our country, and the studies are generally based on written texts or media language. The fact that the spoken language used in the media is based on the standard spoken language and is pre-planned and fictionalized does not fully reflect the natural spoken language. For these reasons, we preferred to use dialect texts, which we thought would reflect the originality of the spoken language, in our study. The aim of this study is to determine the unique qualities of women's language within the naturalness of spoken language. As a sample, the interview texts were based on "wedding" context with three women living in Dulovo District of Silistre province. The texts were aimed to be investigated in terms of vocabulary set and to reach consistent interpretations over the most commonly used words. As a result of the study, eight important findings and three main results were obtained. These findings are as follows, women prefer "we" language to "me" language. This situation shows that women attach importance to sociality rather than individuality. Women draw attention to the importance of spending time with other people, working together, helping and sharing. Women talk more about topics such as "food" and "clothing" that are of their interest. Parallelism of the words used with the occupation can be considered as a general feature of the language of men and women. The third and, in our opinion, the most important result of the research is that women of their own gender is in the center of attention. Mostly using the word "bride" in the interview texts dealing with the subject of "wedding" indicates that women concentrate on the figure of the "bride" representing the same gender as them in the "wedding" ritual. This situation can also be interpreted as the sense of closeness, understanding and togetherness that same-sex people feel towards each other.

Structured Abstract: In recent years, various studies have been conducted on the differences in the nature of men and women, and one of these areas of study is the differences between the language use of men and women. In this context, we can perceive that language is a social phenomenon and how men and women approach the social world, thanks to language. According to studies, while men use language for functional purposes, women use it for social purpose (Newman, Groom, Handelman, and James, 2008).

* Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Associate Prof., Inonu University, Faculty of Science and Letters, Turkish Language and Literature

ORCID 0000-0003-1965-2554

ozlem.demirel@inonu.edu.tr

** Dr. Öğr. Üy., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Dilbilimi Bölümü

Assist. Prof., Istanbul University, Faculty of Letters, Linguistics Department

ORCID 0000-0003-4138-5528

demirelg@istanbul.edu.tr

Cite as/ Atıf: Demirel Dönmez, Ö. D. & Demirel Fakiroğlu, G. (2021). Bulgaristan Silistre ili Dulovo İlçesi Türk ağzlarında kadın dilinin kullanımı üzerine bir örneklem. *Turkish Studies - Language*, 16(3), 1853-1871. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.51624>

Received/Geliş: 02 June/Haziran 2021

Accepted/Kabul: 22 September/Eylül 2021

Checked by plagiarism software

Published/Yayın: 25 September/Eylül 2021

CC BY-NC 4.0

Findings on gender differences were also obtained by examining the words people use in daily life. In the study of Newman, Groom, Handelman, and James (2008) with native English speaking participants, there are examples where women frequently use adverbs expressing exaggeration, conjunctions and moods containing necessity, obligation, possibility and request. On the other hand, it has been observed that men use more slang expressions, use longer words, use markers more often, and place expressions more frequently.

The social values and attitude of the dominant culture affect the use of language. The introduction of gender-neutral words does not guarantee neutral use. Non-sexist language elements evoke sexist connotations and interpretations in a sexist society (Ehrlich & King, 1992).

It is interesting that in natural speech the effect size is almost all larger, perhaps because spoken language is more "natural" than writing. Similarly, natural language, by its nature, tends to be more informal and less constrained. Function words such as pronouns are used at a much higher rate in speech, especially by women. In addition, given the freedom to speak on any topic, men (but not women) choose to talk about concrete objects that require nouns and tokens. Along with gender, age is also an important factor in language use (Newman vd., 2008).

Men and women have had various roles in society throughout history, although sometimes these roles are given by nature, but mostly imposed by the society.

From childhood, men and women tend not only to speak differently, but also to choose different topics. While men prefer to discuss sports, computers or military issues, women's world will often revolve around interpersonal relationships, interpersonal events and emotions with specific details and comprehensive explanations. Even if the subject is the same, men and women approach the subject from different angles. Moreover, men are taught to observe the world as a hierarchical structure in which it is important to have a dominant status, while women are taught to negotiate and compromise. Apart from scientific research and experimental studies, according to general stereotypes and judgements, men use more aggressive, direct, self-confident, strict and violent, harsher words and shorter expressions. Women are considered to be very calm, kind, talkative, and better at describing events or situations, so they use more adjectives and pronouns. (Marković & Alcakovic, 2013).

Our study, which is based on the evaluation of the interview texts on "wedding" with three women in the same age group living in the Dulovo district of Bulgaria, based on the most frequently used words, is a small sample of women's language.

In the study, qualitative analysis model was used together with interview, scanning and classification techniques. The sample of the study consists of three women of Turkish origin living in the Dulovo district of Bulgaria. Interview texts on the same subject, "wedding", were evaluated one by one in two different ways as comparative. An evaluation was made based on the most frequently used words in the study. The data obtained are shown in the tables and the subject is clarified. In the graphics, the order of frequency of use of the words is given. As a result of the study, three important findings were obtained:

Women prefer "we" language to "I" language. This situation shows that women attach importance to sociality rather than individuality. She draws attention to the importance of spending time with other people, working together, helping and sharing for women.

Women talk more about "food" and "clothing" which are in their area of interest. Parallelism of the words used with the occupation can be considered as a general feature of the language of men and women.

The third and, in our opinion, the most important result of the research is that women are of their own gender in the center of attention. The use of the word "bride" the most in the interview texts dealing with the subject of "wedding" indicates that women concentrate on the figure of the "bride" representing the same gender as them in the "wedding" ritual. This situation can also be interpreted as the sense of closeness, understanding and togetherness that same-sex people feel towards each other.

Keywords: Turkish Language, Women's Language, Dialect, Dulovo, Vocabulary.

Öz: Ülkemizde kadın dili üzerine yapılan çalışmaların fazla olmadığı yapılan çalışmaların da genellikle yazılı metinlere veya medya diline dayandığı görülmektedir. Medyada kullanılan konuşma dilinin standart konuşma

diline dayanması ve önceden planlanmış, kurgulanmış olması doğal konuşma dilini tam olarak yansıtmamaktadır. Bu sebeplere bağlı olarak çalışmamızda, konuşma dilinin orijinalliğini büyük oranda yansıtmayı düşündüğümüz ağız metinlerini kullanmayı tercih ettik. Bu çalışma konuşma dilinin doğallığı içerisinde kadın dilinin kendine özgü niteliklerini tespit etmek amacıyla kaleme alınmıştır. Örneklem olarak Silistre İli'nin Dulovo ilçesinde yaşayan üç kadın ile “düğün” konusunda yapılmış olan mülakat metinleri esas alınmıştır. Metinler sözcük dağarcığı bakımından incelenerek en sık kullanılan sözcükler üzerinden tutarlı yorumlara ulaşmak hedeflenmiştir. Araştırmanın sonucunda sekiz önemli bulgu ile üç ana sonuç elde edilmiştir. Bunlar: Kadınlar “biz” dilini “ben” diline tercih etmektedir. Bu durum, kadınların bireysellikten ziyade toplumsallığa önem verdiğini göstermektedir. Kadınlar için diğer insanlarla birlikte vakit geçirmenin, ortak çalışmalar yapmanın, yardımlaşmanın ve paylaşımın önemli olduğuna dikkat çekmektedir. Kadınlar kendi ilgi alanlarına giren “yemek”, “giysi” gibi konularda daha fazla konuşmaktadır. Kullanılan sözcüklerin meşgul olunan işe paralellik göstermesi kadın ve erkek dilinin genel bir özelliği olarak düşünülebilir. Araştırmanın üçüncü ve bizce en önemli sonucu ise, kadınların ilgi odağında kendi cinsiyetlerinden olanın yer almasıdır. “Düğün” konusunun ele alındığı mülakat metinlerinde en fazla “gelin” sözcüğünün kullanılması “düğün” ritüeli içerisinde kadınların kendileriyle aynı cinsiyeti temsil eden “gelin” figürüne yoğunlaştıklarını göstermektedir. Bu durum aynı cinsiyetten olanların birbirlerine karşı hissettikleri yakınlık, anlayış ve birliktelik duygusu şeklinde de yorumlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili, Kadın Dili, Ağız, Dulovo, Söz Varlığı.

Giriş

Son yıllarda kadın ve erkek doğasındaki farklılıklar üzerine çeşitli çalışmalar yapılmakta olup bu çalışma alanlarından biri de kadın ve erkeklerin dil kullanımı arasındaki farklılıklardır. Bu bağlamda dilin sosyal bir olgu olduğunu erkeklerin ve kadınların sosyal dünyaya nasıl bir yaklaşım içerisinde olduklarını dil sayesinde algılayabiliriz (Dağabakan, 2016: 40). Yapılan çalışmalara göre erkekler dili daha çok işlevsel amaçlarla kullanırken kadınlar sosyal amaçlarla kullanmaktadır. (Newman vd., 2008)

Thomson ve Murachver (2001) in çalışmasına göre erkekler ve kadınlar yaklaşık oranlarda soru sorma, iltifat etme, özür dileme eğilimindedirler. Ancak erkek ve kadın yöneticilerle yapılan çalışmada erkekler daha çok olumsuz ifade kullanıp daha çok soru sorarken kadın yöneticiler daha çok emir cümlesi kullanmışlardır. Ayrıca erkeklerin daha çok kelime kullandığı kadınların ise daha uzun cümleler kurdukları tespit edilmiştir. Bu konuda Lakoff'un (1973:45-48), kadın ve erkeklerin spesifik olarak kullandıkları kelime öbekleri üzerine yapmış olduğu çalışması da önemlidir. Lakoff (1973:47-51) kadın diliyle ilgili iki önemli özellik tespit etmişti. Bunlar: dolaylı konuşma (lafı dolandırmak) ve değil mi sorusu. Bu ifadelerin birçok cümleye yerleştirilerek kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunlara ek olarak kadınların kesin olmayan, belirsizlik içeren ifadelere daha çok yer verdikleri tespit edilmiştir. Kadınların dolaylı ifadeleri daha çok tercih etmesinin nedeni düşüncelerini karşı tarafın onayına zorlama konusunda daha çekimser olmalarıdır. Sanırım, galiba, muhtemelen gibi kesinlik bildirmeyen ifadeler hem konuşmalarında hem de yazılarında daha çok yer verdikleri konusunda bulgular vardır. Ayrıca kadınlar aynı durum içerisinde erkeklere oranla daha çok nezaket içeren ifadeleri kullanmaktadırlar. Kadınların ayrıca normal düz cümleleri soru amacıyla olmasa da soru şeklinde kullandıklarını ve bağlaç içeren ifadeler daha çok yer verdikleri tespit edilmiştir. Erkek diline bakıldığında erkeklerin birinci tekil şahıs “ben” ifadesine daha çok yer verdikleri bulgularla açıklanmaktadır (Ide, 1982: 358-361).

Cinsiyet farklılıkları konusundaki bulgulara, insanların günlük hayatta kullandıkları kelimeler incelenerek de erişilmiştir. Newman, Groom, Handelman ve James (2008: 212-217)'in ana dili İngilizce olan katılımcılarla yaptığı çalışmada, kadınların abartı belirtten zarfları, bağlaçları ve gereklilik, zorunluluk, ihtimal ve rica içeren kipleri sıklıkla kullandıkları örneklerle rastlanmaktadır. Erkeklerin ise argo ifadeler daha çok yer verdikleri, daha uzun kelimeler kullandıkları, belirteçleri daha sık kullandıkları ve yer belirtten ifadeler daha çok yer verdikleri gözlemlenmiştir.

Mehl ve Pennebaker (2003) tarafından yapılan çalışmaya göre ise şu bulgulara ulaşılmıştır: Kadınlar duygusal ifadeler ve kendilerini ön plana çıkaran ifadeler daha çok yer vermektedir. Kadınların olumlu ifadeler daha çok yer verirken erkeklerin kızgınlık içeren ifadeleri daha çok kullandıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Ayrıca, Mehl ve Pennebaker (2003) kadınların ve erkeklerin dil kullarımlarında mental, sosyal ve fiziksel durumlarının da önemli bir etkisi olduğunu vurgulamaktadırlar.

Doğal konuşmada etki büyüklüğünün neredeyse tümünün daha büyük olması ilginçtir, çünkü belki de konuşma dili yazmaktan daha “doğaldır”. Benzer şekilde, doğal dil, doğası gereği, daha gayri resmi ve daha az kısıtlı olma eğilimindedir. Zamirler gibi işlev sözcükleri konuşmada çok daha yüksek oranlarda kullanılır, özellikle kadınlar tarafından. Buna ek olarak, herhangi bir konu hakkında konuşma özgürlüğü verildiğinde, erkekler (ancak kadınlar değil), isim ve belirteç gerektiren somut nesneler hakkında konuşmayı seçmektedirler. Bununla birlikte dil kullanımında cinsiyetle birlikte yaş da önemli bir etkidir (Newman vd., 2008).

Erkekler ve kadınlar, tarih boyunca toplumda çeşitli rollere sahip olmuşlardır bazen bu roller doğası gereği verilse de daha çok toplum tarafından empoze edilmiştir.

Hâkim kültürün sosyal değerleri ve tutumu dil kullanımını etkilemektedir. Cinsiyet içermeyen kelimelerin dile girmesi kelimelerin nötr bir şekilde kullanılacağını garantilemez. Cinsiyetçi olmayan dil öğeleri cinsiyetçi bir toplumda cinsiyetçi çağrışımlar ve yorumlar uyandırmaktadır (Ehrlich & King, 1992).

Bulgaristan’ın Dulovo ilçesinde yaşayan aynı yaş grubundaki üç kadınla “düğün” üzerine yapmış olduğumuz mülakat metinlerinin en sık kullanılan sözcüklerden yola çıkılarak değerlendirilmesine dayanan çalışmamız kadın dilinin küçük bir örneklemini niteliğindedir.

Çalışmanın Metodolojisi

Çalışmada, nitel inceleme modeli kullanılmış olup mülakat, tarama ve sınıflandırma tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Bulgaristan’ın Dulovo ilçesinde yaşayan Türk asıllı üç kadın oluşturmaktadır. Aynı konuda, “düğün”, olan mülakat metinleri¹, karşılaştırmalı ve tek tek olmak üzere iki farklı şekilde değerlendirilmiştir. Çalışmada en sık kullanılan sözcüklerden yola çıkılarak bir değerlendirme yapılmıştır. Elde edilen veriler tablolarda gösterilerek konuya netlik kazandırılmıştır. Grafiklerde ise sözcüklerin kullanım sıklığı sıralaması verilmiştir.

Bulgular

Bu çalışmanın sonucunda elde ettiğimiz bulguları genel olarak şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Az bir farkla da olsa biz dilinin ben dilinden daha fazla tercih edildiği görülmektedir.
2. Eylem, hareket ve olumluluk ifade eden yap-, ol, gel-, git-, al-, de-, koy- gibi fiiller sıklıkla kullanılmaktadır.
3. Düğünün ana kahramanlarından olan “gelin” sözcüğü en çok kullanılan (22 defa) isim iken “çocuk” şeklinde ifade edilen “damat” sözcüğünün fazla kullanılmadığı (5 defa) tespit edilmektedir. Bu durum kadınların cinsiyet olarak kendileriyle aynı olana odaklandıkları ve yakınlık duydukları şeklinde izah edilebilir.
4. Kadınların ilgi alanına giren “yemek” ve “giysi” ile ilgili kelimeler sıklıkla kullanılmaktadır.
5. Evliliğin toplum zihnindeki kodlarını yansıtan “gelin al-”, “gelin indir-” anlamında kullanılan “al-” ve “indir-” fiilleri sıklıkla kullanılmaktadır.
6. Zamanı ifade etmek için “sonra” ve “şimdi” sözcüklerinin tercih edildiği görülmektedir.

¹Mülakat metinleri “Kuzeydoğu Bulgaristan Silistre İli Dulovo / Akkadınlar İlçesi Türk Ağızları” adlı eserden alınmıştır.

7. Bireysel olarak sık kullanılan sözcüklerin genel olarak “yemek” ve “giysi” ile ilgili olduğu böylece ortak kullanılan sözcüklerle örtüştüğü görülmektedir.

8. Bireysel olarak sıklıkla kullanılan “böyle” ve “canım” sözcüklerinin kişisel konuşma dilinin bir özelliği olduğu düşünülmektedir.

Sık Kullanılan Sözcükler

Bulgaristan’ın Türk nüfusunun yoğun olarak yaşadığı Dulovo bölgesinde 2011 yılında yapmış olduğumuz mülakatlardan üçünün kadın dili açısından incelenmesine dayanan bu çalışmada ortak konu olarak “düğün” seçilmiştir. Yaş ortalaması yetmişin üzerinde olan üç kadınla yapılan mülakatta özellikle geçmişteki düğünlerin anlatılması istenmiştir. Öncelikle mülakat metinlerinde geçen düğünle ilgili kelimeler tespit edilmiş ve elde edilen kelimeler anlamsal bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Bu tasnifin sonucunda gelin, damat, dünür, gelin almak, gelin indirmek, gelin götürmek, (kız evine) gelmek, (kız evine) gitmek, düğün, nişan, kına gibi sözcük ve sözcük öbeklerinin yanında yemek ve giysi isimlerinin önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Bu sözcükler aynı bölgede yaşayan kadınların ortak hafızasına ve aynı zamanda toplumun geline dolayısıyla kadına bakış açısına da ışık tutmaktadır.

Ortak Kullanılan Sözcükler

Şahısla İlgili Olanlar (62)

En fazla kullanım sıklığına sahip olan sözcüklerin şahıslarla ilgili olduğunu görmekteyiz. Bu sözcüklerin gelin, kız, damat, dünür gibi evlenecek çiftler ve sonrasında da onların aileleri üzerinde yoğunlaştığı tespit edilmektedir. En fazla kullanım sıklığına sahip olan “gelin” sözcüğünün ise FA ve HA’da yakın bir yoğunlukta olduğu görülürken HHT tarafından sadece 1 kere kullanılmış olması dikkate değerdir. Belirsizlik bildiren “kim” soru zamiri ise genellikle konuklar için kullanılmaktadır.

“gelin”

gelin FA (12)

gelin HA (9)

gelin HHT (1)

“biz”

biz FA (3)

biz HA (2)

biz HHT (5)

“kız”

kız FA (5)

kız HA (3)

kız HHT (2)

“çocuk”

çocuk FA (3) damat

çocuk HHT (2) damat

çocuk FA (1) çocuk

çocuk HA (1) çocuk

çocuk HHT (1) çocuk

“onlar”

onlar FA (1)

onlar HA (2)

onlar HHT (3)

“dünür”

dünür HA (1)

dünür HHT (3)

“kim”

kim HA (1)

kim HHT (3)

Bir Yerden Bir Yere Taşımak ve Götürmek Anlamında Olanlar (43)

Bu başlık altında hareket bildiren fiiller yer almaktadır. “Almak” fiilinden türetilen fiilimsiler ve “gelin alıcılığı” tamlamasında kullanılan “alıcılığı” ismi almak fiili içerisinde değerlendirilmiştir. Dilimize yerleşmiş olan “gelin almak” deyimini ve düğünün “gelin almak” şeklinde ifade edilmesi toplumsal algıya dikkat çekmektedir.

“Ver-” fiilinin daha çok erkek tarafının kız tarafına verdiği hediye ve eşyalar bağlamında kullanıldığı görülmektedir.

“İndir-” fiili beş örneğin dördünde “gelin indirmek” şeklinde, bir örnekte ise gelin indirilirken verilen hediye anlamına gelen “indirmelik” sözcüğü olarak kullanılmıştır. “Gelin indirmek”, gelinin kendi evinden alınıp erkek evine getirilirken bindirildiği ulaşım aracından indirilmesi ve erkek evine ilk adımını atması anlamında değerlendirilebilir.

“Götür-” fiili, FA tarafından beş defa “mum götürmek”, HA tarafından ise iki defa “gelin götürmek” birleşik fiili şeklinde kullanılmaktadır.

Düğün ekseninde, “gelin almak”, “gelin indirmek”, “gelin götürmek” birleşik fiilleri gelinin baba evinden koca evine gelişini daha doğrusu “getirilişini” ifade etmektedir. Bu ifadeler, gelinin toplumdaki konumunu ve geline bakış açısını ifade etmesi açısından önemlidir.

“Almak”

al- FA (2)

al- HA (9)

al- HHT (1)

“koy-”

koy- FA (3)

koy- HA (5)

koy- HHT (1)

“ver-”

ver- FA (3)

ver- HA (3)

ver- HHT (1)

“indir-”

indir- FA (4)

indir- HA (1)

“çıkâr-”

çıkâr- HA (2)

çıkâr- FA (1)

“dağıt-”

dağıt- HA (2)

dağıt- FA (1)

“getir-”

getir- FA (1)

getir- HA (1)

getir- HHT (1)

“götür-”

götür- FA (5)

götür- HA (2)

Bir Yerden Bir Yere Ulaşmak Anlamında Olanlar (36)

“Gel-” fiili çoğunlukla erkek tarafının kız evine ve misafirlerin düğüne gelmesini ifade eden cümlelerde geçmektedir.

“Git-” daha çok erkek tarafının kız evine çeşitli sebeplerle gittiği durumları anlatmak için kullanılmaktadır.

“Var-” fiili gitmek ve ulaşmak anlamında kullanılmış olup örneklerin birinde erkek tarafının kız evine gitmesini, ikisinde ise gelinin erkek evine ulaşmasını ifade etmektedir.

Neredeyse eşit sayıda kullanılan “gel-” ve “git-” fiilleri genellikle erkek tarafının kız tarafına gidişini “(buraya) gelmek” yakın ve samimi ve “(oraya) gitmek” uzak ve mesafeli anlamlarıyla dile getirmektedir.

“gel-”

gel- FA (4)

gel- HA (6)

gel- HHT (6)

“git-”

git- FA (8)

git- HA (5)

git- HHT (2)

“var-”

var- HA (3)

var- HHT (2)

Zamanla İlgili Olanlar (34)

“sonra”

sonra FA (5)

sonra HA (7)

sonra HHT (2)

“şimdi”

şimdi FA (2)

şimdi HA (8)

“zaman”

zaman FA (1)

zaman HHT (3)

“eski”

eski FA (1)

eski HHT (2)

“Ondan Sonra”

“andan soa, sona, sora” fonetik değişiklikleriyle kullanılmaktadır.

ondan sonra FA (2)

ondan sonra HA (1)

Hareket, Etkenlik Bildirenler (32)**“yap-”**

yap- FA (4)

yap- HA (24)

yap- HHT (4)

Düğünle İlgili Olanlar (29)

Düğünle ilgili sözcüklerin düğün ritüelinin birer parçası olan düğün, nişan ve kınadan ibaret olduğu görülmektedir.

“düğün”

düğün FA (8)

düğün HA (6)

düğün HHT (3)

“nişan”

nişan FA (3)

nişan HA (3)

nişan HHT (1)

“kına”

kına FA (2)

kına HHT (3)

Kendiliğindenlik, Edilgenlik Bildirenler (22)**“ol-”**

ol- FA (3)

ol- HA (14)

ol- HHT (5)

Tarz Bildirenler (20)

“tö” “töle” “töble”

tö HA (2)

töle HA (3)

tö HHT (3)

töle HHT (1)

töble HHT (2)

“öyle”

öyle FA (5)

öyle HA (2)

öyle HHT (2)

Yemekle İlgili Olanlar (18)

Yemek, özellikle geçmişte yapılan düğünlerde önemli bir yer tutmakta olup genellikle koç kesilerek koçun etiyle yapılan yemekler konuklara ikram edilmekte ve düğüne gelenlerin aç gönderilmemesine, doyurulmasına özen gösterilmektedir.

“yemek”

yemek FA (7)

yemek HA (3)

“doyur-”

doyur- FA (3)

doyur- HA (2)

“koç”

koç FA (1)

koç HA (2)

Sayıyla İlgili Olanlar (10)

“bir”

Örneklerin tamamında sıfat olarak kullanılmaktadır.

bir FA (7)

bir HA (2)

bir HHT (1)

Nicelik Bildiren Kelimeler (10)

“var”

var HA (1)

var HHT (5)

“yok”

yok HA (2)

yok HHT (2)

Konuşmayla İlgili Olanlar (9)

“de-”

de- FA (7)

de- HHT (2)

İşaret İfade Edenler (7)

“Bu”

Genellikle zamir olarak kullanılan sözcük iki örnekte sıfat olarak kullanılmıştır.

bu HA (1)

bu HHT (6)

Giyinmek ve Giysiyle İlgili Olanlar (6)

Günümüzde yapılan düğünlerde giysi son derece önemli bir yer tutarken, mülakat yapılan kişilerin yaşı göz önünde bulundurulduğunda, geçmişte yapılan düğünlerde öncelikli konular arasında yer almadığı giysiyle ilgili olarak kullanılan sözcüklerden anlaşılmaktadır. Mülakat yapılan bölge özellikle olayın anlatıldığı dönemde yoksul bir hayata sahip olduğundan giysi geri planda kalmaktadır.

“çember”

çember HA (2)

çember HHT (1)

“giy-”

giy- FA (1)

giy- HA (1)

giy- HHT (1)

İstek Bildirenler (5)

“iste-”

iste- HA (2)

iste- HHT (3)

Yapıyla İlgili Olanlar (4)

“ev”

ev FA (2)

ev HA (1)

ev HHT (1)

Yönle İlgili Olanlar (3)

“taraf”

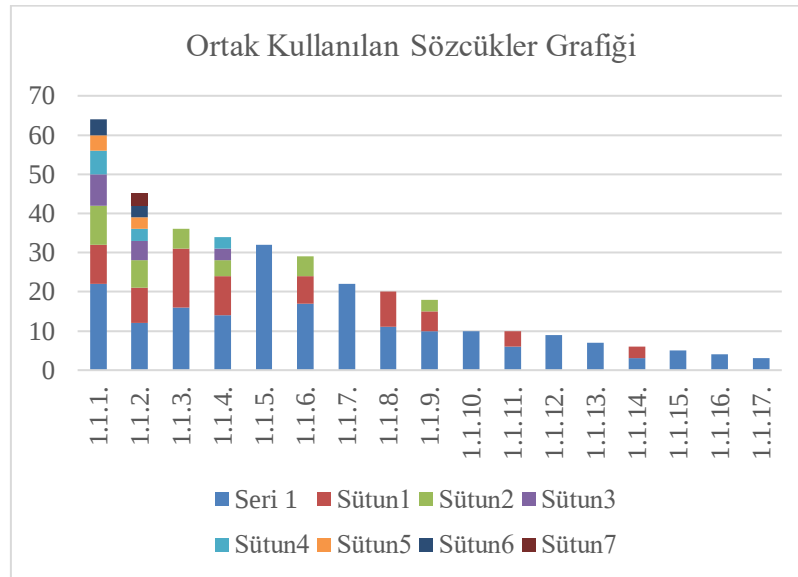
taraf FA (2)

taraf HA (1)

Tablo I: Ortak Kullanılan Sözcüklerin Şahıslara Göre Dağılımı

Sözcükler	Fevziye Ali	Hilmiye Akif	Hanife Halit Tenekeci	Toplam
yap-	4	24	4	32
gelin	12	9	1	22
ol-	3	14	5	22
düğün	8	6	3	17
gel-	4	6	6	16
git-	8	5	2	15
sonra	5	7	2	14
al-	2	9	1	12
bir	7	2	1	10
biz	3	2	5	10
kız	5	3	2	10
şimdi	2	8		10
yemek	7	3		10
ben	2	2	5	9
de-	7		2	9
koy-	3	5	1	9
öyle	5	2	2	9
bu		1	6	7
götür-	5	2		7
nişan	3	3	1	7
onlar	1	2	3	6
var		1	5	6

ver-	3	3	1	6
çember		2	3	5
çocuk (damat)	3		2	5
doyur-	3	2		5
indir-	4	1		5
iste-		2	3	5
kes-	1	4		5
kına	2		3	5
dünür		1	3	4
ev	2	1	1	4
akşam	2		2	4
kim		1	3	4
yok		2	2	4
zaman	1		3	4
basma	1	2		3
çıkar-	1	2		3
çocuk (evlat)	1	1	1	3
dağıt-	1	2		3
eski	1		2	3
getir-	1	1	1	3
giy-	1	1	1	3
koç	1	2		3
ondan sonra	2	1		3

Şahıslara Mahsus Olanlar

Şahıslara mahsus olan kelimelerin ortak kullanılan kelimelerle örtüştüğü görülmektedir. Bu başlık altında yer alan sözcükler gelinin koca evine getirilmesi, yemek ve giysi konularında yoğunlaşmaktadır.

“böyle”

böyle FA (16)

“bindir-”

bindir- HA (6)

“piş-”

piş- HA (6)

“çık-”

çık- HHT (5)

“mum”

mum FA (5)

“bil-”

bil- HHT (4)

“canım”

canım HA (4)

“keşkek”

keşkek HA (4)

“şalvar”

şalvar HHT (4)

“antre” (entari)

antre HHT (3)

“bahşiş”

bahşiş HA (3)

“fistan”

fistan HHT (3)

“gir-“

gir- HHT (3)

“kaymak”

kaymak FA (3)

“konuş-”

konuş- HA (3)

“resim”

resim HHT (3)

“sünnet”

sünnet HA (3)

Tablo II: Bireysel Olarak Sık Kullanılan Sözcükler

Sözcükler	Fevziye Ali	Hilmiye Akif	Hanife Halit Tenekeci
böyle	16		
bindir-		6	
piş-		6	
çık-			5
mum	5		
canım		4	
bil-			4
keşkek		4	
şalvar			4
antre			3
bahşiş		3	
fistan			3
gir-			3
kaymak	3		
konuş-		3	
resim			3
sünnet		3	

Metinler

Fevziye Ali: 1 şimdi dünlerimiz bir akşam kınamız olur kız istemeē gideriz anlaşırsız nişan yaparız bir aKşam kına yaparız. 2 andan sora sabahsı gelin almā gideriz dün yaparız işTe öle. 3 akşamsı yemeklen karşılarız misafirleri. 4 kız istemē gideriz yakınlarımızı üş döt āle böle iki arabaylan gideriz. 5 sözü yaparız. 6 nişan yaparsak yemek istesek yemekli yaparız. 7 ondan sora nişandan sora bir şey koyarız böyle araya bi vakit koyarız filan vakit dünümüz mesela eylül ayının yirmisinde dünümüz deriz lokantarlārde yaparız yemekli dünlerimizi. 8 eskiden gene böle ama evlerde yapılırdı yine āyvan keserdik köfte falan yemekli yapıoduk doyuruduk. 9 şimdi gelin almā geldikTen sora sofralar kuruduk böle sofralar kururduk çocuk tarafını doyururduk kız tarafı çocuk tarafını doyurudu. 10 öte gittikten sora bittā akşamsı da banket yapıōduk oturuyo bütün hepimiz. 11 parti gibi diil yemek yemeklen. 12 bak bizim çocuklūmuzda diil de dā benim amcamın dününü hatırlıyorum ben. 13 böle arabaları koşarlar böle arabaların üstünü kaparlar inekleri koşarlar böle gelini almā gidi. 14 onu almā gidince kadek mum götürüdük biçibba. 15 gündüz götürüdük mumu. 16 biS gündüz mum götürüdük ūlenden soa böle mum götürüdük ona iplikle falan süsledik böle gidioduk. 17 biS öle diorduk mum götürüyo diorduk. 18 ūgdül o ögdül. 19 sona ne zman kız tarafı geliodu dünē dakımız oluodu. 20 ne zman onar geliken böle dünē çocuk kız tarafını karlıodu öle bitakım ūgdül diorduk basmaları takarız sopalara böle omuzlara ururlar kayınlar ēy ēf die bairarak. 21 o zamanlarda öledi. 22 gelin geldi mi gelnin yüzü hiÇ açılmaz. 23 gelin bindallı giyiyōdu böle. 24 yüzü gözü kapalı gelini indiriler böle. 25 bi şinik ekin çıkarıla dādala böle kaymaklan kapının azı budaylan. 26 gelinin üzerinden gelin bereket getirsin die. 27 gelini içerie koyarka böle kaymaklan pevazlā kapılā geçeler. 28 kaymaklan böle kapıları yapalla. 29 tatlı dilli olsun die. 30 işte öle oludu. 31 andan sona bittā gelini indiriken de indirke kaynata ne vereceksin geline, indirmelik veriledi amma ev amma araba amma koç amma tāla böle bi şe le veriledi.

Hanife Halit Tenekeci: dünē pembe sūtōle yalabıkla vadı güllü güllü şalvar, antre benim zamanımda yokTu. 52 te töble olan töble bindallı girdi. 53 bende yok. 54 bunu bir ākadaşımızın dünü oldu da dünē geldik rāmetli ablası vadı onuneltisiydi töo zaman çıkTıkdı töle de to bunla kaldı. 55 bu yazdan beri isdēim bu yıl gidelim resime de yarın öldünensi taşımıza koymā resime çıkalım resime çıkalım olcak olcak atıkın iyce düşdü bacaklar yürüyemim. 56 kına gēcesi sali avşamı toplanıp kına yakaladı. 57 çāşamba avşamı çocuk evinde oludu kına. 58 pembesi, mavi, yeşil kim nası gelise öle girdi. 59 sona açık önlü yēlek, koca gülü işlemeli ben onā kızıa vedim. 60 öle giridik, fisdan

yokTu ileden bizim günümüzde fisdancılık sona çıkdı. 61 elli döt mü elli beş mi tö o arada çıkdı fisdancılık. 62 donlan hepsi kimin nei vasa esKiden böle antresi donu onna giydirledi gelinnere ē bizim gibilende o zaman yokTu be yārum. 63 en esgile ondan ilesini bilmeim ben bildim bileli bu çeşind. 64 kız çocuh birbirni isTer ana baba da varıp söz yapar nişan yapallar vaKıt geldinen evlenisin. 65 sizin nası televizyada gösderiler allan emrinen peygamberin kavlınan kızınızı çocūmuza isdemē gitdik disiniz aynı bizim de o çeşind. 66 ē kimin ne gücü yetese be yārum şalvar, yelek şalvar, antre şalvar, çorap, çenber bu kadar. 67 ā onnarı getiri onna bon bon, çikolata o var o hē yede var. 68 vadı ÇiÇek amma hic bilmim ÇiÇek geldi mi gelmedi mi. 69 ben zatı dünüle gelmişle bize biz ekenden vadık yattık ingemnen aKamın gāsınan, onna dünülū yapmış sofa mofra hazılamışla ekmek yicekler rāmetli anam içei geldi ekmek almā Tohudula ingeme ablain dünülünü yapdık dēdi.

Hilmiye Akif: 1 nişanımız töle be canım gelile isdele yapile dünülū yapTıkdan sora isdelese nişan yapma yapile bittā bāşış yapile gelile nişanlıla tö bu ta. 2 onna kalmadı şindi evel yapaladı ama şindi yoh. 3 şindi çāma için yapeyle bi mektuP verile kime vereceklese onna da dūne geliken bāşış getiri. 4 şindi de öle aynısı bizim öle gidei. 5 şindi gelini egel gelin alıcıla evinden alıcak olusalar gidēle gitdikden soa gelini çıkarelē çıkadıkdan soa çenber örteler gelinin başına andan soa toplaeler çenberlei şe yapele pindircek oldunansı. 6 pindircek oldukdan sora basma üç döt mētre basmaı koyele geline tutup kolundan arabaa ingele götürüi kızın ingeleri arabaa pidiri bittā gidi gelin alıcı. 7 gie be canım gelinlik gimedden olumuş mu. 8 alıncak olan gelin aldıkTan sora vadına konuşcak zai be canım konuşmasan olumuş mu. 9 şindi gelini alierler pindirele götürüle vardına indireler andan soa bittā takılıveri sabala işine silip süpümē derip toplamaa ō hō işine. 10 yemek yapilee be canım doyurulee, bayramda da yapileē, dūnde de yapileē. 11 egel gelin alıcılı olusa hanı gelile kızın tarafına pindirip aleyler hepsi olē doyurulē de sulanē de pindirile kızı gidi bittā. 12 e yemek kesilē onna keşKekdi falandı feşmandı. 13 keşKek yapilē, çōba yapilei, lāna aş yapelei. 14 keşKei biz başdan pişireiz ekini, būdai ēkin pişiresin pişidikden soa kayadan çekesin bulgur olee koyesin bittā koyesin pişiresin. 15 keşKe bişey katılmaz. 16 e şindi orasını koç kesilē küfde oleyri koçdan yānı oleyri. 17 çobai da dūkanlada hane olē ya verele yā dūkanlada topalakdı uzundu töle aleyle atıp pişirele südün vasa koyesin içine südün yoKsa aşlayıverile yālan. 18 şindi ben uzun başlıklı konuşmaycan ben uŞ çocuk yetiştirip sūnnet dūnū yapmadım yapamadım. 19 yapılca töle sūnnet dūnū varıp yapeyle daidele unūuna darına komşusuna daidele. 20 dūne gelile dūne geldikden soa uşā sūnet edele yatirele başış koyele tö bita. 21 yemek yapilee yapıcak olan yapee yapmeycak olan yapmē. 22 lazım kessin kūban kesmeden neyle yapēcek ne pişircek.

Sonuç

Kadın dili üzerine yapılan çalışmaların genelinde kadınların kibar, nazik ve duygusal bir dil kullandığı tespit edilmektedir (Markoviç & Alcakovic, 2013; Çakıcı, 2011: 459-462). Ayrıca kadınların abartılı ifadeleri, ünlemlı söyleyişleri sıklıkla tercih ettikleri görülmektedir (Michaelson, 2011: 57).

Çalışmamızda kullandığımız düğün temalı üç metinden elde ettiğimiz bulgular söz konusu verilerle örtüşmemekte olup kadınların kullandıkları abartılı ifadelerle veya duygusal bir dile rastlanmamıştır.

Öztürk Dağabakan medyadan üç konuşma metni üzerine yaptığı çalışmasında, kadınların “şey, işte, aslında, filan, daha” gibi pekiştireçleri ve onay bekleyen “değil mi” şeklindeki soru ifadelerini sıklıkla kullandıklarını tespit etmiştir (2016: 53).

Ele aldığımız metinlerde sıklıkla kullanılan sözcükler içerisinde yer alan “öyle, böyle” sözcüklerinin pekiştirme işlevi bu bulguyla örtüşmektedir. Ancak Lakoff’un da (1973:47-51) vurguladığı onay bekleyen soru cümleleri ve “değil mi” şeklindeki soru ifadelerinin kullanımı, ele aldığımız metinlerde dikkat çekmemektedir.

Çalışmamızın önemli bir bulgusu, kadınların “biz” dilini “ben” diline tercih etmeleridir. Bu durum, kadınların bireysellikten ziyade toplumsallığa önem verdikleri, kadınlar için diğer insanlarla birlikte vakit geçirmenin, ortak çalışmalar yapmanın, yardımlaşmanın ve paylaşımın önemli olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ide’nın erkeklerin birinci tekil şahıs “ben” ifadesine daha çok yer verdikleri yönündeki tespiti (Ide, 1982: 358-361) de bu verimizi desteklemektedir.

Kadınlar kendi ilgi alanlarına giren “yemek”, “giysi” gibi konularda daha fazla konuşmaktadır. Kullanılan sözcüklerin meşgul olunan işe paralellik göstermesi kadın ve erkek dilinin genel bir özelliği olarak da düşünülebilir. Kadınların genellikle daha çok ev işleriyle ilgilenmeleri toplumun onlara biçtiği rolün bir sonucudur. Akünel Okan’ın ifade ettiği gibi insanın erkek ya da kadın oluşu yalnızca biyolojik bir gerçeklik değildir. Kadın ve erkekler çocukluk dönemlerinden başlayarak farklı şekillerde büyütülür, ilerideki toplumsal rolleri için hazırlanırlar. Evde, işte, okulda farklı şeyler beklenir onlardan (1998: 188). Dolayısıyla kadınların uzmanlık alanlarına giren giyim kuşam ve yemek konularında daha fazla söz söylemeleri olağandır. Latif ve Karkış reklamlarda kadının konumlandırılmasını ele aldıkları çalışmalarında, kadınların, moda, kişisel bakım, gıda ve sağlık sektörlerine ait reklamlarda karar verici ve ikna edici rollerinin ağırlıkta olduğunu, kadın ve erkeğin kendi uzmanlık alanlarında diğer cinse göre daha çok söz sahibi olduğunu tespit etmektedirler (2018: 130).

Araştırmanın üçüncü ve bizce en önemli sonucu ise, kadınların ilgi odağında kendi cinsiyetlerinden olanların yer almasıdır. “Düğün” konusunun ele alındığı mülakat metinlerinde en fazla “gelin” sözcüğünün kullanılması “düğün” ritüeli içerisinde kadınların kendileriyle aynı cinsiyeti temsil eden “gelin” figürüne yoğunlaştıklarını göstermektedir. Bu durum aynı cinsiyetten olanların birbirlerine karşı hissettikleri yakınlık, anlayış ve birliktelik duygusu şeklinde de yorumlanabilir.

Ancak Aktaş’ın da dile getirdiği gibi toplumda çoğu zaman kadın, sosyo-kültürel ve ekonomik zeminde ötekileştirilmiştir. Bu düşüncenin çıkış noktası, ataerkil kültürde erkek ya da eril olmanın olumlu, kadının ya da dişilliğin olumsuz, normal dışı ve öteki olarak tanımlanmasından ileri gelmektedir (2013: 68). Bu öteki kimliği kadının kendi cinsine yakınlaşmasına, dayanışma içerisinde bulunmasına ve zihinsel bir yansıma olarak sözcük dünyasında kendi cinsiyetini merkezde tutmasına yol açmıştır şeklinde yorumlanabilir.

Çalışmamızın sonucunda ulaşılmış olduğumuz veriler, genel olarak daha önce yapılmış olan çalışmalarla örtüşmekle birlikte, örneklem olarak alınan metinler doğal konuşma ortamında elde edilmiş olduğundan sonuçların yazılı metinlerdeki veya medyada kullanılan kadın dilinden farklılıklar içermesi beklenen bir sonuçtur.

Kaynakça

- Aktaş, G. (2013). Feminist söylemler bağlamında kadın kimliği: erkek egemen bir toplumda kadın olmak. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. 30(1), 53-72.
- Akünel Okan, Z. (1998). Dil ve cinsiyet: reklam dili çözümlemesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(5), 187-198.
- Baruönü Latif, Ö. & İngün Karkış Ö. (2018). Sosyal medya reklamları üzerinden kadının toplumdaki konumlandırılmasına ilişkin bir içerik analizi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(10), 114-134.
- Çakıcı, D. (2016). Gender and language, *Sosyal Bilimler Dergisi* 9(2), 459-471.
- Dağabakan, F. (2016). Bir toplumdilbilimsel değişken olarak Türkiye’de kadın dili araştırmaları ve görsel medyada kadın dili, *Diyalog*, 4(1), 40-54.

-
- Demirel Dönmez, Ö. (2012). *Kuzeydoğu Bulgaristan Silistre ili Dulovo / Akkadınlar ilçesi Türk Ağzları*. Gazi kitabevi.
- Ehrlich, S. & King, R. (1992). Gender-based language reform and the social construction of meaning. *Discourse and Society*, 3(2), 151-166.
- Ide, S. (1982). Japanese sociolinguistics politeness and women's language, *Lingua* 57, 357-385.
- Lakoff, R. (1973). Language and woman's place, *Language in society*, 2(1), 45-80.
- Markoviç, V. B. & Alcakovic, S. (2013). Gender stereotypes and gender differences in language usage. *Applying intercultural linguistic competence to foreign language teaching and learning*, IBU publications, 2015-2029.
- Matthew L. N., Carla J. G., Lori D. H. & James W. P. (2008). *Gender differences in language use: an analysis of 14,000 text samples, discourse processes*, 45(3), 211-236.
- Mehl, M. R. & Pennebaker, J. W. (2003). The sounds of social life: A psychometric analysis of students' daily social environments and natural conversations. *Journal of personality and social psychology*, 84(4), 857-870.
- Michelson, P. H. (2011). Woman's language; or how to speak like mrs. Palmer (and other silly people), *The Jane Austen Journal*. (33), 53-60.
- Newman, M. L., Groom, C. J., Handelman, L. D. & Pennebaker, J. W. (2008). Gender differences in language use: An analysis of 14,000 text samples, *discourse processes*, 211-236.
- Öztürk Dağabakan, F. (2016). Bir toplumdilbilimsel değişken olarak Türkiye'de kadın dili araştırmaları ve görsel medyada kadın dili. *Diyalog*. (1), 40-54.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı / Contribution rate statement of researchers:
 1. Yazar/First author %50,
 2. Yazar/Second author %50.
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).